

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 12 listopada 2020 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2009/138/WE – Artykuł 274 – Prawo właściwe mające zastosowanie do postępowania likwidacyjnego prowadzonego w odniesieniu do zakładów ubezpieczeń – Cofnięcie zezwolenia [na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej] udzielonego towarzystwu ubezpieczeniowemu – Powołanie tymczasowego likwidatora – Pojęcie „decyzji o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” – Brak orzeczenia sądowego o wszczęciu postępowania likwidacyjnego w państwie członkowskim siedziby [zakładu ubezpieczeń] – Zawieszenie wszelkich postępowań sądowych wszczętych wobec danego zakładu ubezpieczeń w innych państwach członkowskich niż państwo członkowskie jego siedziby

W sprawie C-427/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sofijski rayonen sad (sąd rejonowy w Sofii, Bułgaria) postanowieniem z dnia 27 maja 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 czerwca 2019 r., w postępowaniu:

Bulstrad Vienna Insurance Group AD

przeciwko

Olympic Insurance Company Ltd,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.-C. Bonichot, prezes izby, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (sprawozdawca) i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Hogan,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu rządu bułgarskiego – T. Mitova i E. Petranova, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – H. Tserepa-Lacombe i Y.G. Marinova, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 lipca 2020 r.,

* Język postępowania: bułgarski.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 274 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (wypłacalność II) (Dz.U. 2009, L 335, s. 1), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/58/UE z dnia 11 grudnia 2013 r. (Dz.U. 2013, L 341, s. 1) (zwanej dalej „dyrektywą 2009/138”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu w przedmiocie wypłaty odszkodowania z tytułu ubezpieczenia pomiędzy towarzystwami ubezpieczeniowymi Bulstrad Vienna Insurance Group AD (zwanym dalej „Bulstradem”) i Olympic Insurance Company Ltd (zwanym dalej „Olympikiem”).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 117–119, 123, 125, 126 i 130 dyrektywy 2009/138 mają następujące brzmienie:
 - „(117) Ponieważ przepisy krajowe dotyczące środków odnoszących się do reorganizacji oraz postępowania likwidacyjnego nie są zharmonizowane, właściwe jest zapewnienie w ramach rynku wewnętrznego wzajemnego uznawania przepisów państw członkowskich dotyczących środków odnoszących się do reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń, a także niezbędnej współpracy, przy uwzględnieniu zasad jedności, uniwersalności, koordynacji i jawności tego rodzaju środków oraz równego traktowania i ochrony wierzycieli ubezpieczeniowych.
 - (118) Należy zagwarantować, że środki odnoszące się do reorganizacji, przyjęte przez właściwy organ państwa członkowskiego w celu zachowania lub przywrócenia dobrej kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń i zapobieżenia w miarę możliwości likwidacji zakładu, stają się skuteczne w całej [Unii Europejskiej]. Nie powinno mieć to jednak wpływu na skutki tego rodzaju środków odnoszących się do reorganizacji oraz postępowania likwidacyjnego w stosunku do krajów trzecich.
 - (119) Należy dokonać rozróżnienia między organami właściwymi w kwestii środków odnoszących się do reorganizacji i postępowania likwidacyjnego a organami sprawującymi nadzór nad zakładami ubezpieczeń.
- [...]
- (123) Do podejmowania decyzji w sprawie postępowania likwidacyjnego dotyczącego zakładu ubezpieczeń powinny być uprawnione wyłącznie właściwe organy państwa członkowskiego siedziby. Decyzje te powinny być skuteczne w całej [Unii] i powinny być uznawane przez wszystkie państwa członkowskie. Decyzje powinny być publikowane zgodnie z procedurami państwa członkowskiego siedziby oraz w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*. Informacje powinny być także udostępniane znanym wierzycielom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę [w Unii], którzy powinni mieć prawo wnoszenia roszczeń i przedstawiania uwag.

[...]

(125) Wszystkie warunki związane z otwarciem [wszczęciem], prowadzeniem i zamknięciem postępowania likwidacyjnego powinny być określone przez przepisy prawa państwa członkowskiego siedziby.

(126) Celem zapewnienia skoordynowanych działań państw członkowskich organy nadzoru państwa członkowskiego siedziby i organy nadzoru pozostałych państw członkowskich powinny w trybie pilnym zostać poinformowane o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego.

[...]

(130) Celem ochrony zaufania oraz pewności obrotu prawnego w państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie siedziby konieczne jest określenie prawa właściwego w odniesieniu do skutków wywieranych przez środki odnoszące się do reorganizacji oraz postępowanie likwidacyjne na toczące się postępowania sądowe i działania egzekucyjne poszczególnych wierzycieli związane z [tymi] postępowaniami sądowymi”.

4 Artykuł 13 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

8) »państwo członkowskie siedziby« oznacza jedno z poniższych:

- a) w odniesieniu do ubezpieczeń innych niż na życie, państwo członkowskie, w którym mieści się siedziba zakładu ubezpieczeń ubezpieczającego dane ryzyko;
- b) w odniesieniu do ubezpieczeń na życie, państwo członkowskie, w którym znajduje się siedziba zakładu ubezpieczeń pokrywającego dane zobowiązanie; lub
- c) w odniesieniu do reasekuracji, państwo członkowskie, w którym znajduje się siedziba zakładu reasekuracji;

[...]”.

5 Artykuł 144 tej dyrektywy, zatytułowany „Cofnięcie zezwolenia”, ma następujące brzmienie:

„1. Organ nadzoru państwa członkowskiego siedziby może cofnąć zezwolenie udzielone zakładowi ubezpieczeń lub zakładowi reasekuracji w następujących przypadkach:

- a) zakład, którego to dotyczy, nie wykonuje działalności objętej zezwoleniem przez okres 12 miesięcy, wyraźnie z niego rezygnuje lub zaprzestaje prowadzenia działalności na okres dłuższy niż sześć miesięcy, chyba że dane państwo członkowskie przewidziało wygaśnięcie ważności zezwolenia w takich przypadkach;
- b) zakład, którego to dotyczy, przestał spełniać warunki udzielenia zezwolenia;
- c) zakład, którego to dotyczy, w poważnym stopniu nie wywiązuje się z obowiązków wynikających z przepisów, którym podlega.

Organ nadzoru państwa członkowskiego siedziby cofa zezwolenie przyznane zakładowi ubezpieczeń lub zakładowi reasekuracji, jeżeli zakład nie spełnia minimalnego wymogu kapitałowego, a organ nadzoru uważa przedstawiony plan finansowy za wyraźnie niewystarczający lub zakład, którego to dotyczy, nie zrealizuje zatwierdzonego planu w terminie trzech miesięcy od stwierdzenia niezgodności z minimalnym wymogiem kapitałowym.

2. W przypadku cofnięcia zezwolenia lub wygaśnięcia jego ważności organ nadzoru państwa członkowskiego siedziby powiadamia o tym organy nadzoru pozostałych państw członkowskich, które podejmują właściwe środki, aby powstrzymać zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji od podejmowania nowej działalności na ich terytoriach.

Organ nadzoru państwa członkowskiego siedziby wraz ze wspomnianymi organami stosują wszelkie środki konieczne do zapewnienia ochrony interesów osób ubezpieczonych, w szczególności ograniczają swobodne rozporządzanie aktywami zakładu ubezpieczeń, zgodnie z przepisami art. 140.

3. Każda decyzja w sprawie cofnięcia zezwolenia zawiera szczegółowe uzasadnienie i jest przekazywana do wiadomości zainteresowanego zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji”.

6 Artykuł 268, zatytułowany „Definicje”, należący do tytułu IV owej dyrektywy, zatytułowanego „Reorganizacja i likwidacja zakładów ubezpieczeń”, przewiduje:

„1. Na użytek niniejszego tytułu stosuje się następujące definicje:

a) »właściwy organ« oznacza organ administracyjny lub sądowy państw członkowskich, który jest właściwy w przypadku środków odnoszących się do reorganizacji lub postępowania likwidacyjnego;

[...]

d) »postępowanie likwidacyjne« oznacza wspólne postępowanie [postępowanie zbiorowe] powodujące upłynnienie aktywów zakładu ubezpieczeń i podział uzyskanych z nich dochodów, odpowiednio pomiędzy wierzycieli, udziałowców lub członków, które zawsze wiąże się z interwencją właściwych organów, w tym sytuacji, gdy postępowanie wspólne [zbiorowe] kończy się postępowaniem układowym lub innym analogicznym środkiem, bez względu na to, czy jego podstawą jest niewypłacalność, i niezależnie od tego, czy jest ono dobrowolne, czy przymusowe;

[...]”.

7 Zgodnie z art. 273 dyrektywy 2009/138, zatytułowanym „Otwarcie [Wszczęcie] postępowania likwidacyjnego – informacje dla organów nadzoru”:

„1. Jedynie właściwe organy państwa członkowskiego siedziby mają prawo podjąć decyzję o wszczęciu postępowania likwidacyjnego odnośnie do zakładu ubezpieczeń, w tym jego oddziałów w innych państwach członkowskich. Decyzja taka może zostać podjęta w przypadku braku lub w rezultacie zastosowania środków odnoszących się do reorganizacji.

2. Decyzja dotycząca wszczęcia postępowania likwidacyjnego zakładu ubezpieczeń, w tym jego oddziałów w innych państwach członkowskich, przyjęta zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskiego siedziby, uznawana jest bez dalszych formalności w całej Wspólnocie i skutkuje w momencie jej wejścia w życie w państwie członkowskim, w którym otwarto postępowanie.

3. Właściwe organy państwa członkowskiego siedziby informują w trybie pilnym organy nadzoru tego państwa członkowskiego o decyzji otwierającej [wszczynającej] postępowanie likwidacyjne, o ile to możliwe przed jego rozpoczęciem lub niezwłocznie po wszczęciu postępowania.

Organy nadzoru państwa członkowskiego siedziby informują w trybie pilnym organy nadzoru wszystkich innych państw członkowskich o decyzji otwierającej [wszczynającej] postępowanie likwidacyjne, w tym o możliwych praktycznych skutkach tego rodzaju postępowania”.

8 Artykuł 274 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo właściwe”, stanowi:

„1. Decyzja o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń, postępowanie likwidacyjne oraz ich skutki regulowane są przez prawo obowiązujące w państwie członkowskim siedziby, o ile inaczej nie przewidziano w art. 285–292.

2. Prawo państwa członkowskiego siedziby określa co najmniej:

- a) aktywa stanowiące część majątku i postępowanie z aktywami nabytymi przez zakład ubezpieczeń lub przekazanymi zakładowi ubezpieczeń po wszczęciu postępowania likwidacyjnego;
- b) odpowiednie uprawnienia zakładu ubezpieczeń i likwidatora;
- c) warunki dokonywania potrąceń z tytułu roszczeń;
- d) skutki postępowania likwidacyjnego w przypadku aktualnych umów, w których stroną jest zakład ubezpieczeń;
- e) skutki postępowania likwidacyjnego w przypadku postępowań wszczętych przez indywidualnych wierzycieli, z wyjątkiem spraw w toku, o których mowa w art. 292;
- f) roszczenia wnoszone w stosunku do majątku zakładu ubezpieczeń i sposób postępowania z roszczeniami powstałymi po wszczęciu postępowania likwidacyjnego;
- g) zasady zgłaszania, weryfikacji i dopuszczalności roszczeń;
- h) zasady podziału dochodów uzyskanych z upłynionych aktywów, kolejność roszczeń oraz prawa wierzycieli częściowo zaspokojonych po wszczęciu postępowania likwidacyjnego na podstawie praw rzeczowych lub wskutek dokonanych potrąceń;
- i) warunki i skutki zamknięcia postępowania likwidacyjnego w szczególności z powodu postępowania układowego;
- j) prawa wierzycieli po zamknięciu postępowania likwidacyjnego;
- k) stronę ponoszącą koszty i wydatki zaistniałe w toku postępowania likwidacyjnego; oraz
- l) zasady dotyczące nieważności, możliwości unieważnienia lub niewykonalności czynności prawnych z pokrzywdzeniem wszystkich wierzycieli [względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli].”

9 Zgodnie z art. 292 tej samej dyrektywy:

„Skutki środków odnoszących się do reorganizacji lub postępowania likwidacyjnego względem toczących się spraw sądowych dotyczących rzeczy lub praw, których pozbawiono zakład ubezpieczeń, regulowane są wyłącznie przez przepisy krajowe państwa członkowskiego, w którym toczy się sprawa”.

Prawo bułgarskie

10 Artykuł 624 Kodeks za zastrahovaneto (kodeksu ubezpieczeń, zwanego dalej „KZ”) stanowi:

„1. Decyzja o wszczęciu postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego zakładu ubezpieczeń, który otrzymał licencję [zezwoleń na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej] w innym państwie członkowskim, wywiera skutek w Republice Bułgarii z chwilą, od której obowiązuje w odpowiednim państwie członkowskim.

2. Gdy [komisja ds. nadzoru finansowego] została powiadomiona o wszczęciu postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego przez właściwy organ innego państwa członkowskiego, przyjmuje środki związane z powiadomieniem opinii publicznej.

3. Powiadomienie, o którym mowa w ust. 2, obejmuje informację o organie administracji lub organie sądowym, który posiada właściwość w odniesieniu do likwidacji lub upadłości w odpowiednim państwie członkowskim, o mającym zastosowanie prawodawstwie i wyznaczonym likwidatorze lub zarządcy”.

11 Artykuł 630 KZ ma następujące brzmienie:

„1. W postępowaniu likwidacyjnym lub upadłościowym dotyczącym ubezpieczyciela ma zastosowanie ustawodawstwo bułgarskie, chyba że postanowiono inaczej w niniejszym rozdziale.

2. Do umów o pracę i stosunków pracy stosuje się przepisy ustawodawstwa państwa członkowskiego, które mają zastosowanie do takich umów i stosunków pracy.

3. Do umów przyznających prawo używania lub przenoszących prawo własności nieruchomości położonej na terytorium państwa członkowskiego stosuje się ustawodawstwo tego państwa członkowskiego.

4. Do praw ubezpieczyciela w odniesieniu do nieruchomości, statku lub statku powietrznego wpisanych do publicznego rejestru w państwie członkowskim stosuje się ustawodawstwo tego państwa członkowskiego”.

12 Zgodnie z art. 43 Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego):

„1. Sąd lub inny organ stosujący prawo ustala z urzędu treść prawa obcego. Może ona skorzystać ze środków przewidzianych w traktatach międzynarodowych, zwrócić się do ministerstwa sprawiedliwości lub innego organu o udzielenie informacji oraz zwrócić się o opinię do ekspertów i wyspecjalizowanych jednostek.

2. Strony mogą przedłożyć dokumenty określające treść przepisów prawa obcego, na których opierają swoje żądania lub zastrzeżenia, lub współpracować w inny sposób z sądem lub innym organem stosującym prawo.

3. Jeśli strony dokonały wyboru prawa właściwego sąd lub inny organ stosujący prawo może zobowiązać strony do przyczynienia się do ustalenia jego treści”.

Prawo cypryjskie

- 13 Zgodnie z art. 220 O peri Etairion Nomos (ustawy o spółkach), gdy wydano orzeczenie o wszczęciu postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego lub gdy powołano tymczasowego likwidatora, nie można wnieść powództwa, wszcząć postępowania, ani prowadzić postępowania w dalszym ciągu, chyba że wyrazi na to zgodę właściwy sąd, w którym to przypadku zastosowanie znajdują warunki określone przez ten sąd.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 14 W postępowaniu przed Sofijski rayonen sad (sądem rejonowym w Sofii, Bułgaria) Bulstrad, towarzystwo ubezpieczeniowe zarejestrowane w Bułgarii, wnosi o zasądzenie od Olympica, towarzystwa ubezpieczeniowego zarejestrowanego na Cyprze, na rzecz Bulstradu kwoty w wysokości 7603,63 BGN (lew bułgarski) (około 3887 EUR), powiększonej o koszty likwidacji w wysokości 25,00 BGN (około 13 EUR), tytułem odszkodowania z tytułu ubezpieczenia, które – zgodnie z umową ubezpieczenia AC zawartą z CD – Bulstrad wypłaciło kierowcy pojazdu uszkodzonego w związku z wypadkiem drogowym. Bulstrad twierdzi, że w dniu 5 stycznia 2018 r. w mieście Bansko (Bułgaria), otwierając gwałtownie lewe przednie drzwi swojego pojazdu, zatrzymanego na poboczu drogi, AB uszkodził w zawiniony sposób przejeżdżający obok niego pojazd należący do CD.
- 15 Zgodnie z twierdzeniem Bulstradu w dniu zdarzenia ubezpieczeniowego odpowiedzialność AB była objęta umową ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej (OC) zawartą przez niego z Olympikiem.
- 16 Bulstrad – uznając, że poprzez zapłatę odszkodowania z tytułu ubezpieczenia na rzecz CD wstąpił on w prawa przysługujące ubezpieczonemu wobec AB i jego ubezpieczyciela – podniósł wobec Olympica roszczenie regresowe. Olympic otrzymał wezwanie do zapłaty w dniu 6 lipca 2018 r. Żądane w ten sposób kwoty nie zostały jednak zwrócone.
- 17 Olympic kwestionuje bowiem żądanie Bulstradu zarówno co do formy, jak i co do istoty.
- 18 W trakcie postępowania sąd odsyłający został poinformowany o tym, że właściwe organy cypryjskie cofnęły zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w stosunku do Olympica z powodu nieprzestrzegania wymogów ostrożnościowych, oraz o tym, że dla Olympica został powołany tymczasowy likwidator, który przejmuje i kontroluje wszystkie przysługujące Olympicowi roszczenia o charakterze majątkowym i prawnym, względnie odnośne roszczenia, które wydają się mu przysługiwać.
- 19 Sąd ten uznał, że powyższe działania organów cypryjskich były równoważne z „decyzją o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu art. 624 KZ i postanowieniem z dnia 26 września 2018 r. zawiesił postępowanie główne. Zgodnie bowiem z przepisami KZ dokonującymi transpozycji dyrektywy 2009/138 decyzja o wszczęciu postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń, postępowanie likwidacyjne jako takie oraz ich skutki są regulowane przez prawo obowiązujące w państwie członkowskim siedziby zakładu ubezpieczeń ubezpieczającego dane ryzyko, a w niniejszym przypadku – prawo cypryjskie. Prawo cypryjskie przewidywało zawieszenie postępowań w stosunku do każdego zakładu ubezpieczeń, w odniesieniu do którego właściwe organy cypryjskie powołały tymczasowego likwidatora.
- 20 Bulstrad złożył jednak wniosek o wznowienie postępowania głównego na tej podstawie, iż mając na względzie wykładnię odpowiednich przepisów dokonaną przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny, Bułgaria), postępowanie zostało zawieszono niesłusznie. Zgodnie z tą wykładnią, wyżej wymienionych dwóch czynności organów cypryjskich nie można uznać za równoważne z „decyzją o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” przez państwo członkowskie siedziby w rozumieniu ustawodawstwa transponującego do prawa bułgarskiego

art. 274 dyrektywy 2009/138. Wobec braku takiej decyzji sąd odsyłający miałby zatem w opinii Bulstradu niesłusznie stwierdzić, że zastosowanie ma prawo cypryjskie, wykluczony zostałoby zastosowanie prawa bułgarskiego, które nie przewiduje analogicznego uregulowania wymagającego zawieszenia postępowania.

- 21 W odpowiedzi na wniosek Bulstradu o wznowienie postępowania sąd odsyłający zwrócił się do bułgarskiej komisji ds. nadzoru finansowego o wskazanie, czy dysponuje ona informacjami dotyczącymi wszczęcia postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego wobec Olympica przed właściwym sądem cypryjskim, a jeśli takie postępowanie zostało wszczęte, o wyjaśnienie, na jakim etapie się ono znajduje oraz czy został wyznaczony likwidator lub zarządca. Zgodnie z pismem z dnia 19 marca 2019 r. komisja ta stwierdziła, że do danej chwili nie wpłynęła do niej informacja o wszczęciu w odniesieniu do Olympica postępowania likwidacyjnego przez właściwy organ cypryjski.
- 22 Zdaniem sądu odsyłającego art. 630 KZ należy interpretować w świetle art. 274 dyrektywy 2009/138 oraz jej motywów 117–121 i 125. Miałoby z nich wynikać, że skutki wszczęcia postępowania upadłościowego są regulowane przez prawo cypryjskie.
- 23 Stosownie do dyspozycji art. 43 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego sąd odsyłający ustalił z urzędu [treść] mającego zastosowanie prawa cypryjskiego i doszedł na jego podstawie do wniosku, że prowadzenie innych postępowań wymaga uzyskania zgody sądu właściwego w kwestii upadłości.
- 24 Sąd ten uważa w konsekwencji, że powinien zawiesić postępowanie główne, wezwać Bulstrad do zgłoszenia swoich wierzytelności zgodnie z zasadami przewidzianymi w prawie cypryjskim, uściślając, że ich ewentualne uwzględnienie spowoduje zakończenie tego postępowania. Postępowanie to mogłoby być kontynuowane jedynie wtedy, gdyby sąd właściwy w kwestii upadłości wydał taką zgodę lub gdyby przedstawiono dowody, że wierzytelności nie zostały uwzględnione zgodnie z zasadami przewidzianymi w prawie cypryjskim.
- 25 W tych okolicznościach Sofijski rayonen sad (sądy rejonowy w Sofii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy przy wykładni art. 630 [KZ] w świetle art. 274 dyrektywy [2009/138] należy przyjąć, że decyzja organu państwa członkowskiego o cofnięciu udzielonego zakładowi ubezpieczeń zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i wyznaczeniu jego tymczasowego likwidatora, bez wszczęcia sądowego postępowania likwidacyjnego, stanowi »decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego«?

2) Jeśli prawo państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba ubezpieczyciela, któremu cofnięto zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i dla którego wyznaczono tymczasowego likwidatora, przewiduje, że przy wyznaczaniu tymczasowego likwidatora zawieszają się wszystkie postępowania sądowe toczące się przeciwko tej spółce, [to] czy uregulowania te powinny być stosowane przez sądy pozostałych państw członkowskich – [nawet] gdy nie przewidziano tego wyraźnie w ich prawie krajowym – na podstawie art. 274 dyrektywy [2009/138]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 26 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 274 dyrektywy 2009/138 należy interpretować w ten sposób, że decyzja organu państwa członkowskiego siedziby zakładu ubezpieczeń o cofnięciu udzielonego zakładowi ubezpieczeń zezwolenia na prowadzenie

działalności ubezpieczeniowej i o powołaniu tymczasowego likwidatora dla tego zakładu, bez formalnego wydania orzeczenia sądowego o wszczęciu postępowania likwidacyjnego stanowi „decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego” w rozumieniu tego artykułu.

- 27 Treść odpowiedzi na to pytanie pozwoli ustalić, czy decyzja wydana w postępowaniu głównym jest objęta systemem wzajemnego uznawania przewidzianym w art. 273 ust. 2 dyrektywy 2009/138.
- 28 Dla potrzeb odpowiedzi na pytanie pierwsze należy zauważyć, że – o ile zgodnie z art. 274 owej dyrektywy decyzja o wszczęciu postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń, postępowanie likwidacyjne oraz ich skutki są regulowane przez prawo obowiązujące w państwie członkowskim siedziby tego zakładu ubezpieczeń – kwalifikacja decyzji oraz postępowania następuje w oparciu o art. 268 owej dyrektywy, który definiuje szereg pojęć na użytek tytułu IV rzeczonyj dyrektywy.
- 29 W kwestii tej art. 268 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2009/138 przewiduje, że pojęcie „postępowania likwidacyjnego” oznacza postępowanie zbiorowe powodujące upłynnienie aktywów zakładu ubezpieczeń i podział uzyskanych z nich dochodów, odpowiednio pomiędzy wierzycieli, udziałowców lub członków, które zawsze wiąże się z interwencją właściwych organów, mianowicie – zgodnie z art. 268 ust. 1 lit. a) owej dyrektywy – organów administracyjnych lub sądowych państw członkowskich właściwych w sprawie środków odnoszących się do reorganizacji lub postępowania likwidacyjnego.
- 30 Z powyższego wynika, że aby decyzja została zakwalifikowana jako „decyzja o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu art. 274 dyrektywy 2009/138, postępowanie prowadzące do jej wydania musi spełniać dwie przesłanki.
- 31 Po pierwsze, celem tego postępowania musi być upłynnienie aktywów zakładu ubezpieczeń i podział uzyskanych z nich dochodów, odpowiednio pomiędzy wierzycieli, udziałowców lub członków, po drugie zaś – musi wiązać się ono z interwencją organów administracyjnych lub sądowych państw członkowskich właściwych w sprawie środków odnoszących się do reorganizacji lub postępowania likwidacyjnego.
- 32 Jako że te dwie przesłanki wymagają kumulatywnego spełnienia, okoliczność, iż tymczasowy likwidator nie jest uprawniony do upłynnienia aktywów danego zakładu ubezpieczeń, względnie do zaspokojenia roszczeń jego wierzycieli z dywidend wyklucza możliwość uznania, że decyzja o powołaniu takiego likwidatora powoduje wszczęcie postępowania likwidacyjnego w rozumieniu art. 268 ust. 1 lit. d) rzeczonyj dyrektywy.
- 33 W badanej sprawie do sądu odsyłającego należy zatem zweryfikowanie, czy w świetle prawa cypryjskiego tymczasowy likwidator posiada takie uprawnienia, czy też nie.
- 34 W tym względzie należy uściślić, że o ile – jak wskazał w istocie rzecznik generalny w pkt 50 opinii – rozróżnienie, jakie dyrektywa 2009/138 wprowadza między decyzją o cofnięciu zezwolenia danemu zakładowi ubezpieczeń a decyzją o wszczęciu postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do tego zakładu, sugeruje, że druga decyzja nie jest tożsama z pierwszą, o tyle decyzja o cofnięciu zezwolenia mogłaby być uznana za równoważną z decyzją o wszczęciu postępowania likwidacyjnego, jeżeli byłyby spełnione dwie przesłanki, o których mowa w pkt 31 niniejszego wyroku.
- 35 Pierwsza z tych przesłanek byłaby jednak spełniona jedynie wtedy, gdyby – zgodnie z prawem państwa członkowskiego siedziby danego zakładu ubezpieczeń – cofnięcie owemu zakładowi zezwolenia powodowałoby automatycznie wszczęcie postępowania likwidacyjnego umożliwiającego upłynnienie aktywów danego zakładu ubezpieczeń lub zaspokojenie roszczeń jego wierzycieli z dywidend, bez konieczności wydania odpowiedniej formalnej decyzji przez odrębny organ.

36 Z powyższego wynika, że na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 274 dyrektywy 2009/138 należy interpretować w ten sposób, że decyzja właściwego organu o cofnięciu udzielonego zakładowi ubezpieczeń zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i o powołaniu tymczasowego likwidatora dla tego zakładu może stanowić „decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tego artykułu tylko wtedy, gdy zgodnie z prawem państwa członkowskiego siedziby danego zakładu ubezpieczeń ów tymczasowy likwidator jest uprawniony do upłynnienia aktywów danego zakładu ubezpieczeń i do podziału uzyskanych z nich dochodów między jego wierzycieli, względnie gdy cofnięcie owemu zakładowi zezwolenia powoduje automatycznie wszczęcie postępowania likwidacyjnego bez konieczności wydania odpowiedniej formalnej decyzji przez odrębny organ.

W przedmiocie pytania drugiego

37 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 274 dyrektywy 2009/138 należy interpretować w ten sposób, że prawo państwa członkowskiego siedziby zakładu ubezpieczeń, które przewiduje zawieszenie wszelkich postępowań sądowych przeciwko temu zakładowi ubezpieczeń w przypadku cofnięcia mu zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i powołania tymczasowego likwidatora, powinno być stosowane przez sądy pozostałych państw członkowskich, nawet jeśli ich własne ustawodawstwo nie zawiera takiego uregulowania.

38 Z odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze wynika, że jedynie w sytuacji, gdy wydanie przez państwo członkowskie siedziby zakładu ubezpieczeń decyzji o cofnięciu zezwolenia na prowadzenie działalności i o powołaniu tymczasowego likwidatora może zostać uznane za wydanie „decyzji o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tytułu IV dyrektywy 2009/138, decyzja ta podlega – zgodnie z jej art. 273 ust. 2 – uznaniu bez dalszych formalności w całej Unii i skutkuje od momentu jej wejścia w życie w państwie członkowskim, w którym wszczęto postępowanie likwidacyjne.

39 Zgodnie z art. 274 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2009/138 wzajemne uznawanie obejmuje skutki wszczęcia postępowania likwidacyjnego w przypadku postępowań wszczętych przez indywidualnych wierzycieli, z wyjątkiem spraw w toku, o których mowa w art. 292 owej dyrektywy, które w dalszym ciągu podlegają wyłącznie przepisom krajowym państwa członkowskiego, w którym toczy się sprawa.

40 Wynika z tego, że gdy decyzję podjętą przez organy państwa członkowskiego siedziby należy uznać za „decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tytułu IV dyrektywy 2009/138, a ustawodawstwo tego państwa członkowskiego przewiduje, że decyzja ta powoduje zawieszenie wszelkich postępowań sądowych wszczętych przeciwko temu zakładowi, postępowania sądowe będące w toku w innych państwach członkowskich powinny z tego względu również zostać zawieszone, z wyłączeniem postępowań objętych zakresem zastosowania wyjątku wymienionego w poprzednim punkcie.

41 Artykuł 273 ust. 2 dyrektywy 2009/138 nie wymaga natomiast w żaden sposób wzajemnego uznawania skutków decyzji o cofnięciu zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej czy o powołaniu tymczasowego likwidatora, takich jak wydana w postępowaniu głównym, gdy decyzja ta nie ma charakteru decyzji o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Z powyższego wynika, że odpowiedzi na pytanie, czy w takiej sytuacji sąd odsyłający musi lub może jednak zawiesić zawisłe przed nim postępowanie zgodnie z dyspozycją norm prawa państwa członkowskiego siedziby, mimo iż nie jest to przewidziane przez prawo krajowe, nie można wywieść ani z art. 273 ust. 2, ani z art. 274 tej dyrektywy.

42 Z powyższego wynika, że na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż art. 274 dyrektywy 2009/138 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli nie są spełnione przesłanki wymagane do tego, by decyzja o cofnięciu zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń i o powołaniu tymczasowego likwidatora dla tego zakładu ubezpieczeń stanowiła „decyzję o otwarciu

[wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tego artykułu, wspomniany artykuł nie ustanawia obowiązku stosowania przez sądy innych państw członkowskich prawa państwa członkowskiego siedziby danego zakładu ubezpieczeń, które przewiduje zawieszenie wszelkich postępowań sądowych wszczętych przeciwko temu zakładowi ubezpieczeń.

W przedmiocie kosztów

- ⁴³ Dla stron w postępowaniu głównym, niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 274 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (wyłącalność II), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/58/UE z dnia 11 grudnia 2013 r., należy interpretować w ten sposób, że decyzja właściwego organu o cofnięciu udzielonego zakładowi ubezpieczeń zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i o powołaniu tymczasowego likwidatora dla tego zakładu może stanowić „decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tego artykułu tylko wtedy, gdy zgodnie z prawem państwa członkowskiego siedziby danego zakładu ubezpieczeń ów tymczasowy likwidator jest uprawniony do upłynnienia aktywów danego zakładu ubezpieczeń i do podziału uzyskanych z nich dochodów między jego wierzycieli, względnie gdy cofnięcie owemu zakładowi zezwolenia powoduje automatycznie wszczęcie postępowania likwidacyjnego bez konieczności wydania odpowiedniej formalnej decyzji przez odrębny organ.
- 2) Artykuł 274 dyrektywy 2009/138, zmienionej dyrektywą 2013/58, należy interpretować w ten sposób, że jeżeli nie są spełnione przesłanki wymagane do tego, by decyzja o cofnięciu zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń i o powołaniu tymczasowego likwidatora dla tego zakładu ubezpieczeń stanowiła „decyzję o otwarciu [wszczęciu] postępowania likwidacyjnego w odniesieniu do zakładu ubezpieczeń” w rozumieniu tego artykułu, wspomniany artykuł nie ustanawia obowiązku stosowania przez sądy innych państw członkowskich prawa państwa członkowskiego siedziby danego zakładu ubezpieczeń, które przewiduje zawieszenie wszelkich postępowań sądowych wszczętych przeciwko temu zakładowi ubezpieczeń.

Podpisy